

איך נמנעים מהסחרור הזה?

אין תרופות פלא, והפתרון אינו פשוט. יחד עם זאת, ברצוני לציין שני מישורים, שבהם "יש מה לעשות", ושינויים בגישה ופיתוח מודעות יכולים להביא לשיפורים משמעותיים:

א. הגדרת יעדים "צנועים"

כשמגדירים את הדרישות מהפרויקט, הרצון הטבעי הוא לתת תשובה מוחצת ו"סופית" ככל שרק ניתן להעלות על הדעת, וזאת, בדרך כלל, כאשר המשמעויות לא לגמרי ברורות. גם בשלב מאוחר יותר, כשהמשמעויות כבר ברורות, קשה מאוד "להיפרד" מהדרישות הללו, וכמובן דרישות קשות ומוגזמות הן מתכון בטוח לפרויקט "איך-סופי".

אני גורס, שדווקא בעידן של טכנולוגיות מתקדמות, שזמינות כמעט לכל דיכפין, אין לצפות למערכת אחת, שתביא אותך (אם להשתמש בביטוי מושאל מעולם האתלטיקה) להיות סיבוב שלם לפני יריבך.

הביטחון בשטחים

שאל רובין

אחר הממדים של ההפרדה שבין אזרחים לבין חיילים בדמוקרטיה הוא חלוקה ברורה של השמירה על

חשוב לזכור, כדי לנצח מספיק להיות כמה צעדים לפני היריב, כל עוד נשמר היתרון הזה. בנוסף, יתרון טכנולוגי קטן יכול להתרגם ליתרון כולל גדול, אם נשכיל להוסיף עליו תורת לחימה משופרת, ובעיקר יתרון באיכות האנושית.

ב. מבחן ה"פוטנציאל הגדול"

לפני כל כניסה לפרויקט פיתוח יש לבחון את פוטנציאל הגידול של המערכת, כאשר יוזמי הפרויקט רוצים להציג יכולת עתידית רחבה ככל האפשר, שבדרך כלל מתבססת על טכנולוגיות עתידיות, או לכל היותר, על טכנולוגיות שאינן בשלות עדיין. בהתאם לכך, גם מקבלי ההחלטות מתייחסים לסעיף הזה בשטחיות ובאי-העמקה. ודאי, כי הנושא הזה אינו פרמטר חשוב במיוחד לקבלת החלטתם. לדעתי, יש לבחון את פוטנציאל הגידול ברצינות ומתוך מוטיבציה שונה לחלוטין. הייתי מציע למקבלי ההחלטות לבחון את הנושא לפי כלל אצבע: **אם קצין הפרויקט מתקשה להציג פוטנציאל אמיתי לגידול תוך שימוש בטכנולוגיות קיימות ומוכחות, סימן הוא שהגזימו**

בדרישות מהמערכת. כלומר, במצב כזה צריכה להידלק "נורה אדומה" – בפנינו פרויקט, שעלול לעלות על מסלול "איך-סופי" כתוצאה מדרישות מוגזמות. לדעתי, בכל פרויקט קיים מערך של דרישות, שצריך להשאירו לשלב השני, שיהיה לאחר צבירת ניסיון מסוים בהפעלת המערכת. אזי מימוש יהיה זול יותר ויקלע יותר לצרכים האמיתיים.

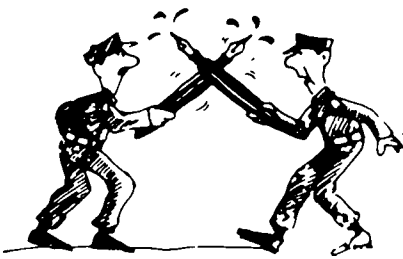
סיכום

פרויקטים לפיתוח, שגולשים בלוחות הזמנים ובתקציביהם, או שאינם מסתיימים כלל, הם תופעה שגרתית. לדעתי, בחלק גדול מהמקרים הסיבה היא הכתבת דרישות קשות, שאינן תואמות את היכולת הטכנולוגית ואת היכולת התקציבית. כדי להימנע מכך, יש לפתח כלים להערכה ריאלית – עד כמה שניתן – של הסיכויים לממש את הפרויקט עוד לפני שנכנסים אליו.

ובתחום המרחבי (הפיקודים). רק במקרים חומרים, שבהם סדר הכוחות של המשטרה קטן מכדי לטפל בהפרות סדר רחבות-ממדים, מוזעק הצבא לעזרתה.¹ אז נמצאים כוחות הצבא תחת פיקוד המשטרה, וסרים למרותם לתקופה מוגבלת – עד שכוחות שיטור יוכלו שוב לשלוט במצב, לשמור על הסדר הציבורי, ולאכוף את החוק.

ביטחון האזרחים בין הצבא לבין המשטרה: תפקיד הצבא להגן על גבולות המדינה, ולהתכונן למלחמה הבאה בצבאות האויב; תפקיד המשטרה לעסוק בשמירה על הסדר הציבורי ובאכיפת החוק. לביצוע משימותיו בנוי הצבא מזרועות ומפיקודים, האחראים להתכוננות למלחמה ולהיערכות להתקלות עם צבאות האויב בתחום המקצועי (הזרועות)

ועוד היבט שלילי: הפעלת צבא במקום משטרה למשימות משטרתיות מחסלת את התשתית המשטרתית במקום ומפקירה תחום רחב של חוק וסדר לידי הרחוב. וזה ממוטט בעקיפין את מערכת השיפוט האזרחית. אין להמעיט מערכה של הפגיעה במשטרה כיוון שבראשונה נפגע מוראל השוטרים, אחריו נפגעת נכונותם לשרת ולבסוף ניזוקה גם הנכונות להתגייס לכוחות המשטרה.³

סיכום

היתקלות ממושכת של אוכלוסייה אזרחית עם כוחות צבא במקום עם כוחות משטרה הופכת פרחים לגיבורים, עבריינים – לקדושים, וחבורה של מפירי-חוק – ללוחמי חירות.

על מנת לייעל את השלטת הסדר ואת אכיפת החוק בשטחים, יש להעביר את המשימות לידי כוחות משטרה – כלומר, משמר הגבול – ולתת להם את האמצעים (תקנים, אמצעים וציוד) לעשיית המלאכה. כך יתפנו יחידות הצבא במילואים ובסדיר לאימונים, להתכוננות למלחמה ולשמירה על גבולות המדינה, ויקטן העומס על המילואים, שממילא אינו יכול להתחלק בצדק, כיוון שרוב המשימות של המערך הלוחם לא יתאימו למערך הלא-לוחם. בה בשעה, ההתמחות של אנשי מג"ב במשימות של שמירה על חוק וסדר והאופי השונה מן הצבא של השירות בחיל הזה (שעיקרו אנשי קבע) ייתנו תפוקות גבוהות יותר לתשומות, שיינתנו להם – ולא לצבא – לאכיפת חוק וסדר בשטחים.

(סוף בעמוד 54)

★ בגלל יריבות בין-חילית ידע אינו מועבר "לרוחב" – בין היחידות לבין עצמן וביניהן לבין יחידות המשטרה. מבחינה זו, החלטת הממשלה להטיל את האחריות לביטחון הפנים במדינה על המשטרה (שהקימה לצורך הזה גם את היחידה המיוחדת למלחמה בטרור, ימ"ם) לא רק שהנה הדרך הנאותה של דמוקרטיה במצבי משבר להתמודד עם הנושא – מבחינת הלכות משטר ודמוקרטיה – אלא שיש בה הרבה מבחינה תועלתנית.

תוצרי-לוואי בלתי-רצויים

להפעלת צבא במשימות של שמירה על הסדר הציבורי בקרב מגזר אזרחי – גם בשטחים – יש כמה תוצאות-לוואי לא-רצויות – מעבר להסתתו לתחומים, שאינם קשורים להגנה על גבולות המדינה ולהתכוננות למלחמה הבאה.² בתחום ההסברה נמצא ההיבט השלילי הראשון: הפעלה של גופי משטרה נגד אזרחים מתפרעים תיראה טוב יותר בעיניים זרות מאשר הפעלה של צבא נגד אזרחים, ובעיקר כאשר התדמית של רוב ההיתקלויות בין הצבא לערביי יהודה, שומרון וחבל עזה הנה של מלחמת "דוד" (ילדי הערבים) נגד "גוליית" (החייל הישראלי). כיוון שהאינתיפדה הנה בראש ובראשונה מלחמה על דעת הקהל בעולם, ההיבט הזה צריך להילקח בחשבון. בצפון אירלנד (אלסטר), לדוגמה, מפעילים הבריטים לא מעט את משטרת צפון אירלנד (RUC) וחיילים (בקבע!) בבגדים אזרחיים. ההיבט השלילי השני הנו פנימי: הפעלת הצבא נגד אוכלוסיות אזרחיות עלולה לפתוח פתח להפעלתו גם נגד עוד מגזרים אזרחיים, ומערכת את הצבא בוויכוחים ציבוריים, שלא לצורך.

שמירה על הסדר הציבורי ואכיפת חוק דורשות מיומנות, הנרכשת במהלך שנים מרובות של אימון תוך חשיפה למסורת של הארגון המשטרתית. כוחות צבא – וגם לא המשטרה הצבאית – אינם רוכשים מיומנות כזו כיוון שלא נועדו לכך. מעצם מהותו צבא עוסק בהכנה למלחמה בצבאות, ולא בטיפול במפירי סדר. כל סטייה מכך גורמת לבזבז משאבי זמן, משאבי ציוד, הון ומשאבי-אנוש לכיוון שולי מבחינת ייעודי הצבא.

יתר על כן, כיוון שהמשטרה מתאמנת לעשות זאת, והצבא אינו מתאמן בנושאים הללו (שהנם שוליים למשימותיו), כאשר מטילים על יחידות צבא לעשות זאת, נעשית העבודה על-ידי הכוחות הפחות-מיומנים לביצועה. אולם, הפעלת צבא למשימות של השלטת סדר ושל אכיפת חוק אינה משתלמת גם כיוון שהידע, הנצבר במהלך הפעילות, אינו משתלב בידע המקצועי, אינו יוצר משקע משלו בצבא ועל הפעלתו במשימות הללו, ואינו מועבר הלאה. זאת מכמה סיבות:

- ★ כיוון שבעבודת הצבא בשגרה שולטת הרוטציה: ללא קשר לאירועים בשטח, ליחידה צבאית יש "גראף פעילות", המקצה את משימותיה בין גזרות שונות, בין אימונים ובין חופשות, וקובע סבב משימות בין יחידות המשנה שלה ובינה לבין יחידות אחרות.
- ★ כיוון שמדובר בחיילים חובה, המתגייסים לפרק זמן מסוים בלבד (שעיקר ייעודו הכנתם לתפקיד לוחמים במערך המילואים).
- ★ כיוון שמדובר בחיילי מילואים, שגיוסם לפרק זמן קצר בלבד.

ואלך, י', תורות צבאיות, תל-אביב 1977.
וּסְטֹמֹרְלַנְד, ו', חייל מדווח, תל-אביב 1976.
שגב, ש', ויאטנם בין מלחמה לשלום, תל-אביב 1966.

- Bonds, R. (editor), *The Encyclopedia of Land Warfare in the 20th Century*, New York, 1976
- Harrison, J.P., *The Endless War*, New York, 1982
- Herring, G.C., *America's Longest War*, New York, 1979
- Herring, G.C., "American Strategy in Vietnam: The Post- War Debate", *Military Affairs*, April 1982 pp. 57-63
- Komer, R., "Impact of Pacification on Insurgency in South Vietnam", *Journal of International Affairs*, 1971, pp. 48-69
- Lewy, G., *America In Vietnam*, New York, 1978
- Mueller, J.E., "The Search for the 'Breaking Point' in Vietnam", *International Studies Quarterly*, 1980, pp. 497-519
- Shultz, R., "The Limits fo Terrorism in Insurgency Warfare", *Polity*, 1978-1979, pp. 67-91
- Shultz, R., "Breaking the Will of the Enemy during the Vietnam War", *Journal of Peace Research*, 1978, pp 109-130
- Summers, H.G., *On Strategy*, Novato, California, 1983
- Thompson, J.C., *Rolling Thunder*, North Carolina, 1980
- Thompson, W.S. & Frizzel, D.D., *The Lessons of Vietnam*, New York, 197
- Karnow, S., *Vietnam – The War Nobody Won*, New York, 1983

כל מיני תיאוריות לא-מציאותיות, כמו, למשל, עקרון ההדרגתיות בהפצצת צפון-ויטנאם וההפסקות התכופות בהפצצות הללו, כדי לעודד את הצפון-ויטנאמים להסכים לנהל משאומתן על שלום בוויטנאם.

למעשה, יש בזרם הזה שתי קבוצות – קבוצה אחת טוענת, כי האסטרטגיה הנכונה היתה לבטל את ההגבלות על הפצצת צפון-ויטנאם, ולקבוע מדיניות אווירית דומה לזו שנקטו נגד יפן ונגד גרמניה במלחמת העולם השנייה. במקביל, היו צריכים לגייס מילואים, לשלוח עוד כמה מאות אלפי חיילים לדרום-ויטנאם, ולהפעילם במבצעים נוספים "חפשי" והשמד" – עד לטיהור המוחלט של דרום-ויטנאם. הקבוצה השנייה גורסת, כי הפחד מהתערבות סינית, או מהתערבות סובייטית, היה מוגזם, וארצות-הברית היתה צריכה להכריז רשמית על מלחמה נגד צפון-ויטנאם, ולכבוש אותה.

לאחר המלחמה נפגשו קצין אמריקני וקצין צפון-ויטנאמי. אמר האמריקני: "ידוע לך, כי מעולם לא ניצחתם אותנו בשדה-הקרב". הצפון-ויטנאמי ענה, "אולי זה נכון, אך זה חסר משמעות."

ספרות

גיא, ר'נ, מלחמת העם – צבא העם, ירושלים 1969.
הרכבי, י', על הגרילה, תל-אביב 1971.

וגרמו אבדות כבדות לצנחנים, והאטו את התקדמותם. שלושה מטוסים הארייר, שהמריאו עם דמדומים מסיפון הרמס, שיתקו את התותחים הללו. עד לאותו זמן לא היה לכוח שום סיוע אווירי בשל ערפל, שרבץ על הים. בכל המקרים הללו ובמקרים אחרים יכלו תותחים 76 מ"מ ותותחים 30 מ"מ של הטנקים הקלים סימיטאר וסקורפיון לחסל את הנשק הכבד הארגנטיני, שגרם צרות צרורות לצנחנים. בינתיים התברר לי במטה החטיבה, כי מוטב, שאישאר בסן קרלוס במרחק שווה ממחצית חטיבתי (גדוד הקומנדו 45 וגדוד הצנחנים 3), הצועדת מזרחה, ומגדוד הצנחנים 2, שניהל את הקרב בדרווין ובגוז גרין. לא תמיד מעריכים את העובדה, כי באותו יום עשו גדוד 45 וגדוד 3 את אחד ממסעי ההתקדמות המהירים ביותר במערכה כולה. תושבי האיים אמרו לנו, כי דרוש זמן כפול כדי לעבור את המרחק הזה. אך עובדה היא, כי בתוך שלושים שעות הצליחו הנחתים והצנחנים לעבור יותר משלושים ק"מ, או יותר מארבעים ק"מ, בהתאמה. שני הגדודים כבשו את דאגלס ואת היישוב במפרץ טיל.

במבט לאחור הייתי צריך לפקד אישית על הקרב בדרווין ובגוז גרין, ולהניע גדוד נוסף דרומה על פני המצר בלוויית ארבעה (משמונת) הטנקים הקלים, שעמדו לרשותי. האש הישירה מארבעת הטנקים הללו והגדוד הנוסף היו מאפשרים לקים קצב מהיר ודורסני הרבה יותר. כך הקרב בדרווין ובגוז גרין היה מסתיים תוך שעות אחדות באבדות קטנות יותר לנו, ואולי H, המג"ד הנערץ של הצנחנים, היה חי עמנו היום.

הביטחון בשטחים

(המשך מעמוד 49)

הערות

1. כך היה, במהומות, שפרצו אשתקד בלוס אנג'לס אחרי זיכוי השוטרים, שתקפו את רודני קינג. לרוב, מוזעקים לעניין הזה בארצות-הברית כוחות של המשמר הלאומי (NG), הכפופים למושל המדינות, ולא לנשיא, שהוא המפקד העליון של הכוחות המזוינים של ארצות-הברית.
2. בעניין הזה ראו את המאמר של סמח"ט הצנחנים, מערכות 326, עמ' 34-39.
3. ראו, למשל, את הפגיעה במוראל לוחמי הימ"ם כל אימת שהפעילות באירועי פח"ע בתוך גבולות המדינה הועברה מהם ליחידות צבא.